

УДК 339.5.012.435:330.341.1

І.В. Хаджинов
О.В. Ружинська

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НЕОПРОТЕКЦІОНІЗМУ В ЕПОХУ ДІДЖИТИЛІЗАЦІЇ

Статтю присвячено визначенню методологічних засад неопротекціонізму в епоху діджиталізації. Визначено, що сучасний стан глобального економічного розвитку сприяє трансформації не лише виробничої парадигми, але й змінює традиційне уявлення про зовнішньоекономічні стратегії країн світу.

Розглянуто традиційний погляд науковців на політику протекціонізму, виокремлено наслідки протекціоністських заходів для країн у довгостроковій перспективі. Обґрунтовано, що в нових умовах постіндустріального розвитку, політика протекціонізму отримує нове значення. Також визначено, що процес діджиталізації набуває особливої актуальності після пандемії COVID-19, про що свідчить глобальна тенденція трансформації світової економіки на засадах цифрових технологій. Визначено, що ці процеси вимагають захисту національних провайдерів цифрових послуг та активізації регуляторних механізмів в умовах глобальної діджиталізації.

Визначено, що новий тип протекціоністських заходів в умовах діджиталізації (цифровий протекціонізм) реалізується шляхом встановлення бар'єрів або перешкод для цифрової торгівлі при одночасному сприянні становленню національних цифрових компаній задля набуття країною нових порівняльних переваг. Проаналізовано заходи цифрового протекціонізму в країнах Азії, Європейського Союзу, США тощо. Обґрунтовано актуальність цифрового протекціонізму для України з метою підвищення конкурентоспроможності економіки країни завдяки розвитку порівняльних переваг у сучасних технологічних галузях в умовах формування постіндустріального типу економіки.

В роботі використано історико-логічний метод для визначення історичних об'єктивних передумов формування протекціоністської політики; метод порівняльного аналізу – для аналізу сучасних заходів цифрового протекціонізму в різних країнах світу; методи аналізу та синтезу, системного узагальнення – для систематизації отриманих результатів дослідження.

Ключові слова: неопротекціонізм, діджиталізація, Індустрія 4.0, цифровий розвиток, постіндустріалізм

DOI 10.34079/2226-2822-2021-11-22-59-67

Постановка проблеми. Трансформація парадигми світогосподарського розвитку, перехід на новий технологічний етап промислового розвитку вимагає зміни зовнішньоекономічної політики країни у відповідь на формування ери діджиталізації. Превалювання сектору цифрових та інформаційних технологій в економіці країн вимагає відповідних заходів щодо захисту вітчизняних провайдерів цих послуг та активізації регуляторних механізмів в умовах глобальної діджиталізації. Провідні країни світу, такі як США, країни ЄС, Китай вже запроваджують протекціоністські заходи для зменшення потоку інформації та знань через кордони. Це призводить до формування нового типу зовнішньоекономічної політики – цифрового протекціонізму, впровадження певних механізмів якого актуально також для України..

Метою роботи є: визначення методологічні засади неопротекціонізму в епоху діджиталізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження питань неопротекціонізму в умовах діджиталізації з різних точок зору за останні роки набувають все більшої актуальності, про що свідчать наукові роботи українських та зарубіжних науковців: Х. Кагерман (Kagermann, Anderl, Gausemeier, Schuh and Wahlster, eds. 2016), М. Рачингер (Rachinger, Rauter, Muller, Vorraber and Schirgi, 2019), Г. Віал (Vial, 2019), В. Панченко (Панченко, 2019), Л. Сигида (Сигида, 2018), О. Булатова, Н. Резнікова (Панченко, Резнікова та Булатова, 2020) тощо.

Результати наукового дослідження. За думкою українських вчених (Зверяков, 2014), протекціонізм – це політика обмеження імпорту товарів, які вітчизняна економіка спроможна виробляти. Уряди можуть впроваджувати протекціоністську політику з метою покращення економічної діяльності в основному, але така політика також може бути результатом занепокоєння уряду або результатом зростаючого скептицизму щодо багатосторонніх торговельних угод. Окрім бар'єрів у торгівлі, протекціонізм дедалі більше впливає на національні активи, включно з технологіями, які стали новим рубежем глобальної переваги між лідерами глобальної економіки.

Теоретичні засади протекціонізму розвивав Т. Мен, який акцентував увагу не на обмеженні імпорту, а на необхідності стимулювання вітчизняного експорту. Протекціонізм – це продаж іноземцям щорічно на більшу суму, ніж купівля у них. Метою економічної політики проголошено досягнення позитивного сальдо торговельного балансу (Mun, 1895). Частково іншого погляду на економічну категорію протекціонізму мають інші представники класичної школи політичної економіки. Ф. Ліст та О. Гамільтон трактують поняття як метод економічного управління, що передбачає розвиток внутрішньої конкуренції та сприяння формуванню сильного вітчизняного виробника, який відтіснить експансійного іноземного конкурента з внутрішнього ринку (Боднарчук, 2013). За Ф. Лістом, мета протекціоністської системи – це промислове виховання нації. Потреба у ній відповідає зі створенням конкурентоспроможної промисловості (List, 1976).

Протекціоністська політика реалізується багатьма країнами, намагаючись зменшити конкуренцію та захистити економіку на локальному внутрішньому рівні. Однак багато економістів вважають, що світова економіка виграє від вільної торгівлі в цілому, а протекціоністські заходи є контрпродуктивними в глобальному масштабі.

Світовий досвід та сучасні реалії реалізації політики протекціонізму породжують численні наукові дискусії з приводу доцільності її застосування в тій чи іншій країні. Зокрема, у контексті теорії розвитку міжнародної торгівлі точиться досить гостра полеміка між прихильниками протекціонізму та вільної торгівлі. Провідні вчені-економісти, аргументовано захищаючи власні погляди, не можуть віднайти ту вірну "золоту середину" та оптимальний компроміс між цими двома формами зовнішньоторговельної політики (Боднарчук, 2013).

Протекціоністська торгова політика може дозволити урядам сприяти внутрішній торгівлі та виробництву товарів і послуг, запроваджуючи тарифні субсидії та квоти або іншим чином обмежуючи іноземні товари та послуги на ринку. Однак у довгостроковій перспективі відмова від політики вільної торгівлі або застосування протекціоністських дій може завдати шкоди країнам через уповільнення економічного зростання та зростання інфляції.

Усередині країни протекціоністські заходи, що обмежують імпорт, можуть активно стимулювати успіх торгівлі та виробництво для підприємств, які мають доступ до менш конкурентного ринку, що може прагнути посилити національний економічний потік. Подібним чином витрати міжнародних інвесторів на експортні товари, послуги чи

технології зростають через торговельні бар'єри. Для підприємств, що розвиваються, і нових учасників ринку протекціонізм також може стимулювати внутрішній розвиток у галузях, де домінують міжнародні електростанції.

Так само протекціонізм може активно послаблювати національну економіку через жорсткі обмежувальні заходи. Для бізнесу такі обмеження можуть бути катастрофічними через обмеження, встановлені за межами вільного ринку, і придушення інновацій. Наслідки таких заходів можуть активно стимулювати менш конкурентоспроможні ринки, особливо для підприємств, які прагнуть отримати доступ до ринків, де внутрішня протекціоністська політика обмежує, а конкурентам пропонуються переваги через незбалансовані обмеження. Це може призвести до економічної ізоляції для підприємств і ринків у довгостроковій перспективі.

Нове бачення отримує політика протекціонізму в умовах XXI століття – епохи постіндустріалізму та діджиталізації. Особливістю сучасного етапу розвитку світового господарства є перехід на новий шабель розвитку – постіндустріальний етап, який ще можна охарактеризувати як Четверту промислову революцію, або, як її ще називають, Індустрію 4.0 (Сигида, 2018). У сучасних умовах концепція Індустрії 4.0 набула широко поширення у світі. Перехід до концепції Індустрії 4.0 свідчить, що в майбутньому такі бізнес-процеси, як постачання сировини та матеріалів, розроблення і доведення товарів до споживачів та їх обслуговування, будуть здійснюватися через Інтернет (Kagermann, Anderl, Gausemeier, Schuh and Wahlster, eds.2016). Розвинені країни розробляють інноваційні стратегії з урахуванням нових вимог інформаційного суспільства, як відповідь на головний виклик сучасності – недостатні темпи цифровізації промислових секторів і розвитку інновацій (Темербек, 2019).

Особливу актуальність та розвиток діджиталізація отримала в період пандемії COVID-19. Під час пандемії процес прискорення розвитку ІКТ-сектору, по-перше, відбувався нерівномірно, оскільки пов'язані з пандемією обмеження відрізнялися між країнами і могли вводитися в різні моменти часу, по-друге, найбільший вплив був на сегмент телекомунікацій та сферу послуг, пов'язану із віддаленою роботою співробітників. Як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками вплив пандемії на світову економіку вже розглянуто за кількома напрямками, серед них – вплив на глобальні ланцюжки створення вартості, пов'язані з емісією резервних валют наслідки, зміни у торговельних відносинах між країнами, і навіть посилення ролі цифрових технологій. Менш наукомісткі галузі, такі як аграрний сектор, будівництво та традиційна промисловість, були менш порушені пандемією і продовжували роботу. У сегменті ІКТ-корпорацій розпочалось активне зростання капіталізації відповідних компаній, так і інвестиційної активності – вони стали основними бенефіціарами кризи. Сектор ІКТ виявилися затребуваними у більшому обсязі та більшим числом користувачів у таких сферах, як віддалена робота, телемедицина, доставка продуктів харчування та логістика, онлайніві та безконтактні платежі, дистанційне навчання та розваги. Все це дозволяє говорити про додатковий імпульс до цифровізації та розвитку цифрової економіки.

Цифрові технології та зміни, які вони приносять у повсякденне життя та роботу компаній, створили нові економічні можливості, насамперед у зв'язку з появою нових ринків продукції та нових способів реалізації існуючих раніше товарів та послуг; в результаті активізувалися процеси трансформації цілих галузей економіки та систем взаємодії виробників та споживачів (Темербек, 2019).

Ця тенденція, що почалася спочатку в розвинених країнах наприкінці минулого століття, на сьогодні набула глобального характеру, з яскраво вираженими регіональними та технологічними лідерами, а зміни світової економіки все частіше пов'язують зі словом цифровізація (Vial, 2019).

Масштаб процесу такий, що до кінця 2010-х років стало можливим говорити про появу нових, виключно цифрових галузей, які найчастіше є надбудовою над спеціалізованими цифровими платформами, що укрупнюються (Nambisan, 2017). Більше того, змінюється і сфера споживання: з розвитком технологій та постійною присутністю Інтернету у повсякденному житті використання цифрових продуктів стає альтернативою фізичним продуктам, до них можна отримати доступ із будь-якого місця. Прикладами таких продуктів та послуг є телекомунікаційні онлайн-додатки, електронні книги та потокове мовлення. Відповідно, ІКТ-інновації та цифровізація в цілому, по-перше, нерозривно пов'язані зі зміною поведінкових особливостей споживачів, а по-друге, здатні знижувати розмір матеріальних активів компаній, що стає найважливішою складовою цифровізації бізнесу (Luutinen, Yoo, Boland, 2016).

Хоча цифровізація не є новим феноменом, пов'язані з нею проблеми постійно змінюються. До пандемії дискусія навколо цифровізації в основному стосувалася концепцій четвертої промислової революції, Індустрії 4.0 та Інтернету речей (IoT).

Пандемія призвела до того, що в цифровізацію виявились залучені навіть ті компанії та галузі, які до цього були відносно відсталими в цьому контексті. Під час пандемії переведення співробітників на віддалену роботу з використанням ІКТ набуло безпрецедентного масштабу та стимулювало зміну споживчої поведінки, а тривалість пандемії запустила довгостроковий процес впровадження нових видів ІКТ-товарів та послуг.

Паралельно з збільшенням ролі сектору цифрових технологій в економіці країн вимагає також певних заходів щодо захисту вітчизняних провайдерів цих послуг та активізації регуляторних механізмів в умовах глобальної діджиталізації.

Регуляторна конкуренція в постіндустріальній економіці реалізується засобами неопротекціонізму. Українські автори визначають його як сукупність принципів (стійкості, ієрархічності, адаптивності, комплементарності, субсидіарності, збалансованості, легітимації), інструментів (податки, державні витрати, трансферти, облікова ставка, резервні вимоги, валютні інтервенції, контроль над грошовою масою, валютний курс) і методів (адміністративне регламентування, зокрема заборони, квотування, ліцензування, контингентування, приписи митних органів, технічні й фітосанітарні норми і правила безпеки, добровільне самообмеження поставок, антидемпінгові заходи) регуляторної політики держави в сфері міжнародної торгівлі, міжнародного руху капіталу і зарубіжних інвестицій, а також міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин, імперативом реалізації якої є стимулювання соціально-економічного розвитку та економічного зростання країни шляхом створення умов для підвищення економічної активності всіх суб'єктів господарювання, а також забезпечення конкурентоспроможності національних виробників на внутрішньому і зовнішньому ринках шляхом підвищення їхньої продуктивності, а отже, сприяння зростанню інноваційності й технологічності продукції, що ними випускається (Reznikova, Panchenko and Bulatova, 2018).

Регуляторна конкуренція у сфері інновацій здійснюється шляхом застосування комплексу стимулюючих заходів і використання інструментів підвищення національного інноваційного потенціалу і збільшення експорту передових галузей (інноваційний неопротекціонізм). У інформаційній сфері регуляторна конкуренція передбачає використання обмежень інформаційних потоків, що мають комерційну природу, на користь вітчизняних компаній (інформаційний неопротекціонізм). А у цифровій сфері вона реалізується шляхом встановлення бар'єрів або перешкод для цифрової торгівлі при одночасному сприянні становленню національних цифрових компаній задля набуття країною нових порівняльних переваг (цифровий неопротекціонізм) (Панченко, Резнікова та Булатова, 2020).

Кордони зводяться навіть у цифровому світі, де країни намагаються обмежити, які дані можна надсилати за кордон. Ця тенденція називається «локалізацією даних» і означає, що компанії замість того, щоб дозволяти вільному переміщенню даних через кордони, змушені створювати дзеркальні копії даних, які вони зберігають, а контроль у деяких країнах передається безпосередньо місцевим наглядовим органам.

Цифровий протекціонізм в Азії (особливо Китаї) та країнах Європи все більше загрожує єдиній сфері транскордонної економічної діяльності, яка продовжує розвиватися майже через десять років після світової фінансової кризи. Веб-цензура, примусова передача інтелектуальної власності, локалізація даних і обтяжливі правила конфіденційності в сукупності гальмують розвиток цифрової економіки, заснованої на даних, – торгівлі віртуальними, а не фізичними товарами.

Впровадження Китаєм цифрового протекціонізму – політика, спрямована на підринок іноземних конкурентів і стимулювання китайських компаній. Президент Сі Цзіньпін зробив державний контроль над цифровою економікою «великим пріоритетом» для Комуністичної партії Китаю, оскільки вона прагне досягти амбітних цілей зростання.

Протекціонізм сучасної епохи у Китаї приймає різні форми: веб-цензура, примусова передача технологій через уповноважені спільні підприємства з іноземними фірмами та новий закон про кібербезпеку, який висуває обтяжливі вимоги майже до кожної іноземної компанії, яка веде бізнес у Китаї. Вимоги нового закону щодо фізичного розміщення даних, зокрема, в Китаї, і обмеження потоків даних з Китаю: таким чином, в країну дані надходять, але не можуть вийти. Такі нові цифрові правила протекціонізму детерміновані двома факторами. По-перше, як це було в останні кілька десятиліть у традиційних галузях промисловості, Китай прагне глобального домінування в кількох високотехнологічних секторах, які, за прогнозами, будуть на передньому краї зростання в найближчі десятиліття – штучний інтелект (ШІ), робототехніка, біотехнології та автономні транспортні засоби, і крім інших заходів – використовує цифровий протекціонізм, щоб створити привілейований простір для китайських фірм. По-друге, Комуністична партія бачить вільний потік даних і цифрових комунікацій як загрозу стабільності режиму і прагне посилити державний контроль над потоками даних.

Такий протекціонізм не є новим або унікальним для Китаю. Але розмір і глобальне значення китайської економіки робить такі підходи Пекіну до цифрового протекціонізму проблематичним для політиків США. Африканські країни копіюють меркантилістську китайську модель, про що свідчить посилення державних обмежень на Інтернет і потоки даних в Ефіопії, Нігерії та Південній Африці. Тим часом західні країни та міжнародні фірми не хотіли відмовлятися від китайських обмежень через страх втратити доступ до найбільшої економіки світу за паритетом купівельної спроможності.

В останні роки Європейський Союз (ЄС) посилює заходи цифрового протекціонізму, з метою створення єдиного цифрового ринку із загальноєвропейськими правилами щодо потоків даних, запроваджуючи суворі стандарти конфіденційності, боротьбу з ненавистю, контролюючи соціальні медіа та з метою запобігання домінуванню на ринку іноземних технологічних фірм, переважно американських.

Європейський цифровий протекціонізм відповідає легалістичному, суворо регульованому підходу Брюсселя до економічної політики, однак існує брак оцінювання взаємодії конфіденційності, безпеки та інновацій у цифровій сфері та економіці. Наприклад, американські компанії отримують більше вимог, ніж європейські в контексті захисту конфіденційності. Ці та інші вимоги, такі як локалізація даних у різних державах-членах, створюють нормативний тягар, який особливо дорого обходиться малим і середнім технологічним компаніям.

В європейському цифровому регулюванні простежується тенденція до антиамериканських заходів, про що свідчать антимонопольні справи та обмеження для

американських технологічних компаній, які ведуть бізнес в ЄС. З одного боку, це пояснюється неефективною заходів, а не взагалі протекціоністською політикою. Закони, спрямовані на стримування корпоративних титанів, часто накладають суттєвий тягар вимог, що, завдає шкоди невеликим технологічним фірмам, тоді як, наприклад, компанія Google у всьому світі легко виконують ці вимоги. Незважаючи на такі приклади, ЄС співпрацює з США та разом вони можуть протистояти китайському цифровому протекціонізму.

Нові технології створюють економічні можливості, але збільшення заходів протекціонізму, особливо в Китаї, може загрожувати конкурентоспроможності США в критичних секторах. Про це свідчать, наприклад, значні обсяги китайських інвестицій в напівпровідники, а також домінування Китаю в ланцюгах постачання мобільних телефонів п'ятого покоління, бажання Китаю зайняти лідируючі позиції в таких секторах, як ШІ, робототехніка, електричні та автономні транспортні засоби, біотехнології (Greenberg Center for Geoeconomic Studies, 2017).

Питання протекціонізму в сучасних умовах діджиталізації є також актуальним для України. Український науковець В.Г. Панченко вважає, що цифровий неопротекціонізм як інструмент державного втручання, що спрямований на підвищення продуктивної спроможності країни шляхом розвитку нових порівняльних переваг в умовах становлення цифрової економіки, в Україні має реалізуватись через комплекс стимулюючих (заохочення становлення і розвитку нових секторів, що створюватимуть нові засоби виробництва, де вироблятимуться нові товари, надаватимуться нові послуги, а також просуватимуться нові бізнес-моделі) та дискримінаційних (локалізаційні заходи та регулювання з метою захисту приватності) заходів. Відтак цифровий неопротекціонізм стає дієвим інструментом максимізації переваг цифрової економіки, під якою розуміються матеріальні ресурси для створення, розширення і покращення інфраструктури кіберпростору через використання потенціалу кіберсили – здатності цифрової економіки впливати на події з метою отримання користі від них (Панченко, 2019).

Висновки. В роботі простежено еволюцію та трансформацію політики протекціонізму. Визначено методологічні засади неопротекціонізму в епоху діджиталізації. У класичному розумінні протекціонізм акцентує увагу на необхідності стимулювання вітчизняного експорту товарів та послуг. Проте, у сучасному світі значну долі зовнішньоторговельних відносин країн займають цифрові послуги, товари ІКТ та високотехнологічних секторів промисловості. В таких умовах епохи постіндустріалізму та діджиталізації політика протекціонізму отримує нових поштовх та нове бачення в умовах XXI століття. Тому провідні країни світу розробляють інноваційні стратегії з урахуванням нових вимог інформаційного суспільства, як відповідь на головний виклик сучасності – недостатні темпи цифровізації промислових секторів і розвитку інновацій. Додатковим поштовхом до активізації діджиталізації стала пандемія COVID-19, оскільки значна кількість традиційних галузей промисловості була вимушена переходити на віддалену роботу співробітників, що вимагало активної розробки додаткового програмного забезпечення. Пандемія призвела до того, що в цифровізацію виявились залучені навіть ті компанії та галузі, які до цього були відносно відсталими в цьому контексті.

В роботі визначено, що новий тип протекціоністських заходів в умовах діджиталізації (цифровий протекціонізм) реалізується шляхом встановлення бар'єрів або перешкод для цифрової торгівлі при одночасному сприянні становленню національних цифрових компаній задля набуття країною нових порівняльних переваг. Проаналізовано політику цифрового протекціонізму у країнах Азії та Європи. Визначено актуальність цифрового протекціонізму для України з метою підвищення

конкурентоспроможності економіки країни завдяки розвитку порівняльних переваг у сучасних технологічних галузях в умовах формування постіндустріального типу економіки.

Бібліографічний список

- Боднарчук, Т.Л., 2013. Теоретико-методологічні засади аналізу політики протекціонізму. *Український соціум*, 1, с.117-128.
- Зверяков, М.І., 2014. *Економічна теорія: політична економія*. Одеса: Атлант.
- Панченко, В., Резнікова, Н. та Булатова, О., 2020. Регуляторна конкуренція в цифровій економіці: нові форми протекціонізму. *Міжнародна економічна політика*, № 1-2, с.50-80. DOI 10.33111/іер.2020.32_33.03
- Панченко, В.Г., 2019. Цифровий неопротекціонізм як інструмент набуття нових порівняльних переваг. *Міжнародні відносини. Серія "Економічні науки"*, 20(2), с.44-51.
- Сигида, Л.О., 2018. Індустрія 4.0 та її вплив на країни світу. *Економіка і суспільство*, 17, с.58–64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-9>
- Темербек, А.О., 2019. Імперативи інноваційної стратегії провідних країн. *Проблеми системного підходу в економіці*, 5(1), с.34-40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-5-5>
- Greenberg Center for Geoeconomic Studies, 2017. The Rise of Digital Protectionism. *Council on Foreign Relations*, [online] October 18. Available at: <<https://www.cfr.org/report/rise-digital-protectionism>> [Accessed 2 February 2022].
- Kagermann, H., Anderl, R., Gausemeier, J., Schuh, G. and Wahlster, W., eds. 2016. *Industrie 4.0 in a Global Context Strategies for Cooperating with International Partners*. Munich: Herbert Utz Verlag GmbH.
- List, F., 1976. *The National System of Political Economy*. London.
- Lyytinen, K., Yoo, Y. and Boland, R.J., 2016. Digital Product Innovation within Four Classes of Innovation Networks. *Information Systems Journal*, 26(1), pp.47–75. DOI: 10.1111/isj.12093
- Mun, T., 1895. *England's Treasure by forraing trade*. New York, London: Macmillan.
- Nambisan, S., 2017. Digital Entrepreneurship: Toward a Digital Technology Perspective of Entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41(6), pp.1029–1055. DOI: 10.1111/etap.12254
- Rachinger, M., Rauter, R., Muller, C., Vorraber, W. and Schirgi, E., 2019. Digitalization and Its Influence on Business Model Innovation. *Journal of Manufacturing Technology Management*, 30(8), pp.1143–1160. DOI: 10.1108/JMTM-01-2018-0020
- Reznikova, N., Panchenko, V.G. and Bulatova, O.V., 2018. The policy of economic nationalism: from origins to new variations of economic patriotism. *Baltic journal of economic studies*, 4, pp.274–281. DOI:10.30525/2256-0742/2018-4-4-274-281
- Vial, G., 2019. Understanding Digital Transformation: A Review and a Research Agenda. *The Journal of Strategic Information Systems*, 28(2), pp.118–144. DOI: 10.1016/j.jsis.2019.01.003

References

- Bodnarchuk, T.L., 2013. Teoretyko-metodolohichni zasady analizu polityky protektsionizmu. [Theoretical and methodological foundations of protectionist policy analysis]. *Ukrainian society*, 1, pp.117-128. (in Ukrainian).
- Bodnarchuk, T.L., 2013. Teoretyko-metodolohichni zasady analizu polityky protektsionizmu. [Theoretical and methodological foundations for the analysis of protectionist policies]. *Ukrainian society*, 1, pp.117-128. (in Ukrainian).

- Greenberg Center for Geoeconomic Studies, 2017. The Rise of Digital Protectionism. *Council on Foreign Relations*, [online] October 18. Available at: <<https://www.cfr.org/report/rise-digital-protectionism>> [Accessed 2 February 2022].
- Kagermann, H., Anderl, R., Gausemeier, J., Schuh, G. and Wahlster, W., eds. 2016. *Industrie 4.0 in a Global Context Strategies for Cooperating with International Partners*. Munich: Herbert Utz Verlag GmbH.
- List, F., 1976. *The National System of Political Economy*. London
- Lyytinen, K., Yoo, Y. and Boland, R.J., 2016. Digital Product Innovation within Four Classes of Innovation Networks. *Information Systems Journal*, 26(1), pp.47–75. DOI: 10.1111/isj.12093
- Mun, T., 1895. *England's Treasure by forraing trade*. New York, London: Macmillan.
- Nambisan, S., 2017. Digital Entrepreneurship: Toward a Digital Technology Perspective of Entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41(6), pp.1029–1055. DOI: 10.1111/etap.12254
- Panchenko, V., Reznikova, N. and Bulatova, O., 2020. Rehuliatorna konkurentsia v tsyfrovii ekonomitsi: novi formy proteksionizmu. [Regulatory competition in the digital economy: new forms of protectionism.] *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, 1-2, c.50-80. DOI: 10.33111/iep.2020.32_33.03 (in Ukrainian).
- Panchenko, V.G., 2019. Tsyfrovii neoproteksionizm yak instrument nabuttia novykh porivnialnykh perevah. [Digital neo-protectionism as a tool for acquiring new comparative advantages]. *International relations, Part "Economic sciences"*, 20(2), pp.44-51. in Ukrainian).
- Rachinger M., Rauter R., Muller C., Vorraber W., Schirgi E., 2019. Digitalization and Its Influence on Business Model Innovation. *Journal of Manufacturing Technology Management*, 30(8), pp.1143–1160. DOI: 10.1108/JMTM-01-2018-0020
- Reznikova, N., Panchenko, V.G. and Bulatova, O.V., 2018. The policy of economic nationalism: from origins to new variations of economic patriotism. *Baltic journal of economic studies*, 4, pp.274–281. DOI:10.30525/2256-0742/2018-4-4-274-281
- Syhyda, L.O., 2018. Industriia 4.0 ta yii vplyv na krainy svitu [Industry 4.0 and its impact on the countries of the world]. *Economy and society*, 17, pp.58–64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-9> (in Ukrainian).
- Temerbek A., 2019. Imperatyvy innovatsiinoi stratehii providnykh krain [Imperatives of the innovation strategy of the leading countries.] *Problems of the systemic approach in economics*, 5(1), pp.34-40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-5-5> (in Ukrainian).
- Vial, G., 2019. Understanding Digital Transformation: A Review and a Research Agenda. *The Journal of Strategic Information Systems*, 28(2), pp.118–144. DOI: 10.1016/j.jsis.2019.01.003
- Zvieriakov, M.I., 2014. *Ekonomichna teoriia: politychna ekonomiiia* [Economic theory: political economy]. Odesa: Atlant. (in Ukrainian).
- Стаття надійшла до редакції 09.09.21

I.V.Khadzhynov
O.V.Ruzhynskas O.V.

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF NEO-PROTECTIONISM IN THE ERA OF DIGITALIZATION

The article is devoted to defining the methodological foundations of neoprotectionism in the era of digitization. It was determined that the current state of global economic development contributes to the transformation of the production paradigm, and it also changes the traditional perception of the foreign economic strategies of the countries in the world.

The traditional view of scientists on the policy of protectionism was considered. The consequences of protectionist measures for countries in the long term were highlighted. It was substantiated that in the new conditions of post-industrial development, the policy of protectionism acquires a new meaning. It is also determined that the process of digitization becomes especially relevant after the COVID-19 pandemic, as evidenced by the global trend of transforming the world economy on the basis of digital technologies. It was determined that these processes require the protection of digital services' national providers and the activation of regulatory mechanisms in the context of global digitization.

It was determined that a new type of protectionist measures in the context of digitization (digital protectionism) is implemented by establishing barriers or obstacles to digital trade while simultaneously promoting the formation of national digital companies in order for the country to acquire new comparative advantages. The measures of digital protectionism in the countries of Asia, the European Union, the USA, etc. have been analyzed. The relevance of digital protectionism for Ukraine is justified in order to increase the competitiveness of the country's economy by the comparative advantages' development in modern technological industries in the conditions of the formation of a post-industrial type of economy.

The following methods were used: the historical-logical method to determine the historical objective prerequisites for the formation of protectionist policy; the method of comparative analysis - for the analysis of modern measures of digital protectionism in different countries of the world; methods of analysis and synthesis, system generalization - for systematization of research results.

Key words: neoprotectionism, digitalization, Industry 4.0, digital development, post-industrialism